

SELECȚIE DE HOTĂRĂRI PRONUNȚATE DE CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE ÎN SEMESTRUL II AL ANULUI 2023

Gabriela Dănilă*

1. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 13 iulie 2023 pronunțată în cauzele conexe C-615/20 și C-671/20, YP și alții (C-615/20), M. M. (C-671/20), publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:562

73

Cuvinte-cheie: Stat de drept – Independența judecătorilor – Supremația dreptului UE – Obligația de cooperare loială – Ridicarea imunității penale și suspendarea din funcție a unui judecător dispusă de Secția Disciplinară a Curții Supreme din Polonia – Lipsa de independență și imparțialitate a Secției Disciplinare – Interdicții impuse instanțelor naționale – Obligații cu privire la compunerea completelor de judecată

Starea de fapt: La 8.12.2017 s-a modificat legea națională poloneză care reglementa activitatea Curții Supreme în sensul în care a fost creată în cadrul acestei instanțe o Secție Disciplinară, iar la 20.12.2019 (cu intrare în vigoare din 14.02.2020) această reglementare a suferit o modificare semnificativă, în sensul în care această Secție disciplinară a dobândit competență cu privire la „*autorizarea inițierii unei proceduri penale împotriva judecătorilor, a judecătorilor asistenți, a procurorilor și a procurorilor asistenți sau a plasării acestora în arest preventiv*”, dobândind inclusiv competențe cu privire la suspendarea din funcție a judecătorilor de la instanțele de drept, respectiv de reducere a remunerației acestora pe durata suspendării.

1. Starea de fapt din cauza C-615/20 a pornit de la YP, care alături de alți treisprezece inculpați, erau judecați de Tribunalul Regional din Varșovia pentru infracțiuni care au cauzat 229 persoane vătămate. Cauza a fost atribuită unui complet format dintr-un singur judecător față de care s-a solicitat în februarie 2020 autorizarea începerii urmăririi penale de către Secția Disciplinară din cadrul Curții Supreme. Fapta care stătea la baza dosarului penal început împotriva judecătorului se referea la faptul că acesta a permis

* Selecția a fost realizată de Gabriela Dănilă, avocat, membră a Baroului Cluj. Poate fi contactată la adresa de e-mail av.gabrieladanila@gmail.com. Sursa primară este reprezentată de pagina oficială a CJUE, www.curia.europa.eu; în situația în care există și alte surse accesate, acestea vor fi evidențiate punctual în notele de subsol.

presei să filmeze și să pozeze anumite ședințe de judecată, ceea ce a condus la dezvăluirea către persoane neautorizate a unor informații care nu aveau caracter public, acționând astfel în detrimentul interesului public conform celor invocate de către organele de urmărire penală.

Solicitarea de autorizare a urmăririi penale a fost respinsă de Secția Disciplinară într-o compunere a completului de judecată formată dintr-un judecător unic. În complet de recurs, format din 3 judecători, aceeași Secție a admis ulterior solicitarea și suplimentar a dispus suspendarea judecătorului și diminuarea cu 25% a remunerației pe durata suspendării.

Ulterior, judecătorul, cu privire la care s-a autorizat urmărirea penală, a formulat o sesizare a CJUE în dosarul penal inițial, evidențiind faptul că Secția Disciplinară nu este o instanță în sensul art. 47 din Carta drepturilor fundamentale ale UE, iar membrii acestei secții sunt cunoscuți ca având „*legături deosebit de puternice cu puterile legislativă și executivă*”. De asemenea, s-a amintit despre faptul că Polonia a fost obligată¹⁾ să suspende de la aplicare anumite dispoziții din legea națională care reglementau câmpul de aplicare al acestei Secții Disciplinare, respectiv să nu transmită cauze la această secție formată din complete de judecată care nu respectă cerințele de independență specifice judecătorilor.

2. Starea de fapt din cauza C-671/20 a pornit de la dosarul penal al lui M.M. cu privire la care procurorii polonezi au instituit un sechestr. M.M. a atacat dispoziția prin care s-a instituit sechestrul, iar calea de atac a ajuns la judecătorul care a formulat și întrebările preliminare din cauza C-615/20. Având în vedere că acest judecător era suspendat, ținând cont de dispoziția Secției Disciplinare la care am făcut referire mai sus, președintele Tribunalului Regional din Varșovia a dispus modificarea compunerii completului de judecată, astfel încât cauzele gestionate de către acesta au fost atribuite altor judecători prin intermediul repartizării realizate de un program informatic.

Judecătorul căruia i s-a repartizat judecarea contestației formulate de către M.M. a apreciat că, prin cronologia acestor evenimente, președintele instanței a recunoscut forța obligatorie a rezoluției Secției Disciplinare atâta timp cât s-a dat efect suspendării judecătorului inițial și a formulat o serie de întrebări preliminare către CJUE.

Cu titlu prioritar, CJUE trebuie să se pronunțe cu privire la admisibilitatea sesizărilor, întrucât autoritățile naționale poloneze au invocat faptul că aspectele cu privire la care s-au formulat întrebări preliminare reprezintă chestiuni care intră strict în competențele exclusive ale statului național, deci nefiind de competența instanței supranaționale să analizeze aspecte care țin de dreptul intern. Curtea, deși a recunoscut competența statelor în această materie (inclusiv cu privire la regimul disciplinar aplicat judecătorilor), a evidențiat faptul că statele membre UE sunt ținute de obligațiile care survin din actele Uniunii, în special cele din art. 2 din 19 TUE.

Apoi, Curtea a reamintit cele deja statuate în cauza C-204/21 (*Comisia vs Polonia*), respectiv faptul că Polonia nu și-a îndeplinit obligațiile asumate în baza art. 19 alin. (1) parag. 2 TUE prin stabilirea Secției Disciplinare cu privire la care nu se poate garanta independența și imparțialitatea, și prin acordarea către această secție a competenței de a lua măsuri care au un impact direct asupra statutului și exercitării funcției de judecător. Astfel, simpla posibilitate ca urmărirea penală să fie autorizată față de judecători de către o entitate a cărei independență nu poate să fie garantată este de natură să le afecteze propria independență. În cauza C-791/19, CJUE stabilise deja că independența și imparțialitatea Secției Disciplinare nu este garantată.

În acest context, CJUE a constatat că rezoluția prin care judecătorul de drept comun a fost suspendat și cu privire la care s-a redus remunerația a fost adoptată în baza unor dispoziții naționale care anterior au fost

¹⁾ Cauza C-791/19 R – Ordonanța Curții (Marea Cameră) din 8 aprilie 2020, Comisia Europeană împotriva Republicii Polone.

constatate ca fiind contrare dreptului unional în *Comisia vs. Polonia*, în condițiile în care, în continuare, Secția Disciplinară nu poate oferi garanții de independență și imparțialitate.

Fiind vorba despre autoritate de lucru judecat, statul în cauză are obligația de a modifica prevederile legislative interne, astfel încât acestea să concorde cu dreptul unional, dar instanțele din statul membru au și ele la rândul lor obligația de a asigura respectarea hotărârii CJUE în realizarea misiunii lor, iar în speță instanța de trimitere din Polonia este chemată să stabilească toate consecințele derivate din hotărârea pronunțată de CJUE în cauza C-204/21 din care a pornit sesizarea cu întrebările preliminare.

CJUE reamintește și faptul că principiul supremației dreptului UE impune instanțelor naționale să atribuie efect deplin normelor UE, lăsând neaplicate din oficiu, dacă este cazul, dispozițiile naționale care contravin normelor unionale cu efect direct, fără să aștepte eliminarea dispoziției naționale contrare de către autoritatea legislativă din statul membru; aceeași concluzie se impune și cu privire la jurisprudența națională constituțională contrară dreptului UE, iar o astfel de înlăturare nu va putea atrage răspunderea disciplinară a judecătorului național care a aplicat cu prioritate dreptul unional în virtutea principiului supremației. În îndeplinirea acestei obligații, instanța națională va trebui să înlătore de la aplicare o dispoziție precum rezoluția din litigiul de trimitere prin care s-a dispus suspendarea unui judecător cu încălcarea art. 19 alin. (1) parag. 2 TUE și să determine în concret care sunt consecințele punctuale în speța de trimitere.

Texte relevante: art. 4 alin. (3), art. 19 alin. (1) parag. 2 TUE, art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie interpretat în sensul că se opune unor dispoziții naționale care conferă unei entități ale cărei independență și imparțialitate nu sunt garantate competența de a autoriza inițierea unor proceduri penale împotriva judecătorilor de la instanțe de drept comun și, în cazul în care se acordă o astfel de autorizație, de a suspenda judecătorii în cauză din funcție și de a reduce remunerația acestora pe durata suspendării respective.*

2) *Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, principiul supremației dreptului Uniunii și principiul cooperării loiale consacrat la articolul 4 alineatul (3) TUE trebuie interpretate în sensul că:*

- *pe de o parte, un complet de judecată al unei instanțe naționale, sesizat cu o cauză și format dintr-un judecător unic împotriva căruia o entitate ale cărei independență și imparțialitate nu sunt garantate a adoptat o rezoluție prin care a autorizat inițierea urmăririi penale și a dispus suspendarea din funcție a acestuia, precum și reducerea remunerației sale, este îndreptățit să înlătore aplicarea unei asemenea rezoluții care se opune exercitării competenței sale în această cauză și,*

- *pe de altă parte, organele judiciare competente în materie de desemnare și de modificare a compunerii completelor de judecată ale acestei instanțe naționale trebuie de asemenea să înlătore aplicarea rezoluției menționate care se opune exercitării acestei competențe de către completul de judecată respectiv.*

3) *Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și principiile supremației dreptului Uniunii și cooperării loiale trebuie interpretate în sensul că:*

- *pe de o parte, un complet de judecată al unei instanțe naționale care, având în vedere că i s-a reatribuit o cauză atribuită până atunci unui alt complet de judecată al acestei instanțe ca urmare a unei rezoluții adoptate de o entitate ale cărei independență și imparțialitate nu sunt garantate și care a autorizat inițierea urmăririi penale împotriva judecătorului unic care compune acest din urmă complet de judecată și a dispus suspendarea din funcție a acestuia, precum și reducerea remunerației sale, a decis să suspende examinarea acestei cauze în așteptarea unei decizii preliminare a Curții trebuie să înlătore aplicarea rezoluției menționate și să se abțină de la examinarea în continuare a cauzei respective și,*

- *pe de altă parte, organele judiciare competente în materie de desemnare și de modificare a compunerii completelor de judecată ale instanței naționale sunt, într-un asemenea caz, obligate să reatribuie aceeași cauză completului de judecată însărcinat inițial cu aceasta.*

4) *Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și principiile supremației dreptului Uniunii și cooperării loiale trebuie interpretate în sensul că se opun:*

- *pe de o parte, unor dispoziții naționale ce interzic unei instanțe naționale, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni disciplinare aplicate judecătorilor care o compun, să examineze caracterul obligatoriu al unui act adoptat de o entitate ale cărei independență și imparțialitate nu sunt garantate și care a autorizat inițierea urmăririi penale împotriva unui judecător și a dispus suspendarea din funcție a acestuia, precum și reducerea remunerației sale și, dacă este cazul, să înlăture aplicarea acestui act și,*

- *pe de altă parte, jurisprudenței unei curți constituționale în temeiul căreia actele de numire a judecătorilor nu pot face obiectul unui control jurisdicțional, în măsura în care jurisprudența menționată este de natură să se opună aceleiași examinări”.*

2. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 7 septembrie 2023 pronunțată în cauza C-216/21, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” vs. Consiliul Superior al Magistraturii, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:628

Cuvinte-cheie: Decizia 2006/928/CE – Mecanismul de cooperare și verificare – Stat de drept – Lupta împotriva corupției – Independența judecătorilor – Modificare mecanism național de promovare a judecătorilor

Starea de fapt: Litigiul generator al trimiterii preliminare s-a derulat între Asociația Forumul Judecătorilor din România, YN și Consiliul Superior al Magistraturii, și a avut ca obiect stabilirea legalității Hotărârii nr. 1348 din 17 septembrie 2019 a Secției pentru judecători a CSM pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și desfășurarea concursului de promovare a judecătorilor. Prin această hotărâre s-a modificat procedura de promovare a judecătorilor, în sensul că proba scrisă a fost înlocuită cu o evaluare a activității și a conduitei candidaților în ultimii trei ani de activitate, reclamanții din litigiul național apreciind că o astfel de modificare încalcă principiul meritocrației și lasă deschisă calea arbitrariului și a aprecierilor subiective, încălcându-se astfel independența judecătorilor și dispozițiile din MCV, așa cum a fost instituit prin Decizia 2006/928.

În contextul mai sus arătat, instanța națională a adresat CJUE întrebări preliminare menite să stabilească dacă instanța europeană poate să interpreteze MCV-ul și rapoartele emise în baza acestuia. Cu privire la această chestiune, CJUE a evidențiat cele deja stabilite în Hotărârea din 18 mai 2021 pronunțată în cauzele conexe C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, în sensul că Decizia 2006/928 este un act adoptat de o instituție UE care poate să fie interpretat de către CJUE raportat la art. 267 TFUE, decizia intrând în domeniul de aplicare al Tratatului de aderare al României la UE.

Texte relevante: art. 2, art. 19 alin. (1) parag. 2 TUE, art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Hotărârea Curții: „1) Decizia 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor

obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției constituie un act adoptat de o instituție a Uniunii Europene, care poate fi interpretat de Curte în temeiul articolului 267 TFUE. Această decizie intră, în ceea ce privește natura sa juridică, conținutul său și efectele sale în timp, în domeniul de aplicare al Tratatului între statele membre ale Uniunii Europene și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană. Obiectivele de referință care figurează în anexa la decizia menționată urmăresc să asigure respectarea de către România a valorii statului de drept prevăzute la articolul 2 TUE și au caracter obligatoriu pentru statul membru respectiv, în sensul că acesta din urmă este ținut să ia măsurile adecvate pentru atingerea acestor obiective, ținând seama în mod corespunzător, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, de rapoartele întocmite de Comisia Europeană pe baza aceleiași decizii, în special de recomandările formulate în rapoartele menționate.

2) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională privind regimul de promovare a judecătorilor trebuie să garanteze respectarea principiului independenței judecătorilor.

3) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia regimul de promovare a judecătorilor la o instanță superioară se bazează pe o evaluare a activității și a conduitei persoanelor interesate, realizată de o comisie compusă din președintele acestei instanțe superioare și din membri ai acesteia, în măsura în care condițiile de fond și modalitățile procedurale care guvernează adoptarea deciziilor de promovare efectivă sunt de așa natură încât nu pot da naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă, odată ce persoanele interesate sunt promovate.

4) Decizia 2006/928 trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale de modificare a regimului de promovare a judecătorilor atunci când, în rapoartele întocmite în temeiul acestei decizii, Comisia Europeană nu a formulat nicio recomandare referitoare la o astfel de modificare”.

3. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 21 septembrie 2023 pronunțată în cauza C-151/22, S, A vs. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (Secretarul de stat pentru securitate și justiție, Țările de Jos), cu participarea Înaltului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:688

Cuvinte-cheie: Spațiul de libertate, securitate și justiție – Politica comună în domeniul dreptului de azil – Condițiile necesare pentru a beneficia de statutul de refugiat – Directiva 2011/95/UE – Persecuție – Opinii politice – Temerea justificată de a fi persecutat în baza opiniilor politice

Starea de fapt: Secretarul de stat pentru securitate și justiție a refuzat acordarea statutului de refugiat către S și A, iar aceste persoane s-au adresat instanțelor în vederea soluționării situației survenite.

S, resortisantă sudaneză, a arătat în cea de-a patra cerere de azil că, dacă s-ar întoarce în Sudan, ar fi persecutată de autorități datorită activităților politice derulate în Țările de Jos în favoarea Partidului

Oumma (care a coordonat revoluția din Sudan din 2019) și a Asociației Darfur din Țările de Jos. În niciuna dintre cererile de azil S nu a susținut că, în timp ce se afla în Sudan, și-a exprimat opinii politice care au determinat-o să părăsească această țară sau că opiniile politice exprimate după ce a părăsit Sudanul au ajuns să fie cunoscute de către autoritățile sudaneze. Refuzul respingerii cererii de acordare a statului de refugiat a avut în vedere faptul că opiniile politice nu erau demne de protecție conform normelor naționale, deși acestea nu au fost combătute din perspectiva credibilității lor. Tribunalul din Haga a admis acțiunea lui S și a anulat decizia prin care s-a respins acordarea statutului de refugiat, însă autoritatea națională a formulat apel.

A, resortisant sudanez, a arătat în cea de-a doua cerere de azil că, dacă s-ar întoarce în Sudan, ar fi persecutat de autorități datorită luărilor de poziție formulate în Țările de Jos cu privire la situația politică din Sudan. Din prima cerere de azil s-a stabilit că informațiile privind arestul lui A și torturarea acestuia în Sudan au fost apreciate de către autoritățile naționale ca fiind necredibile, iar activarea politică a lui A a avut loc abia după respingerea primei cereri de azil. În 2020, autoritatea națională a respins solicitarea de acordare a unui permis de ședere temporară și a dispus o interdicție de intrare în teritoriul Țărilor de Jos pentru A, motivat de faptul că acesta nu a justificat suficient că activitățile sale rezultă din opinii politice esențiale. Tribunalul din Haga a respins acțiunea formulată de A, care a exercitat apel.

CJUE a stabilit că noțiunea de *opinii politice* trebuie interpretată în sens larg, aspect care reiese din însăși formularea art. 10 alin. (1) lit. (e) și alin. (2) din Directiva 2011/95/UE, nefiind necesar ca aceste opinii politice să aibă un grad anume de convingere pentru solicitant întrucât chiar dacă solicitantul nu crede prea mult în opiniile politice exprimate acesta tot ar putea fi persecutat la momentul întoarcerii sale în țara sa de origine.

Texte relevante: art. 4 alin. (3)-(5), art. 10 alin. (1) lit. (e) și alin. (2) din Directiva 2011/95/UE

Hotărârea Curții: „1) **Articolul 10 alineatul (1) litera (e) și alineatul (2) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate trebuie interpretat în sensul că, pentru ca opiniile, ideile sau credințele unui solicitant care nu a făcut încă obiectul atitudinii negative a potențialilor agenți de persecuție în țara sa de origine să poată intra în sfera noțiunii de «opinii politice», este suficient ca acest solicitant să afirme că are sau că exprimă aceste opinii, idei sau credințe. Acest lucru nu aduce atingere evaluării caracterului întemeiat al temerii solicitantului de a fi persecutat din cauza unor astfel de opinii politice.**

2) Articolul 4 alineatele (3)-(5) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că, în vederea evaluării caracterului întemeiat al temerii unui solicitant de a fi persecutat din cauza opiniilor sale politice, autoritățile competente ale statelor membre trebuie să țină seama de faptul că aceste opinii politice, din cauza gradului de convingere cu care se exprimă sau a eventualei practici de către acest solicitant de activități prin care se urmărește promovarea opiniilor menționate, au putut sau pot să trezească atitudinea negativă a potențialilor agenți de persecuție din țara de origine a acestui solicitant. Cu toate acestea, nu se impune ca aceleași opinii să fie atât de profund înrădăcinate în solicitant, încât acesta nu s-ar putea abține, în cazul întoarcerii în țara sa de origine, să le manifeste, expunându-se astfel riscului de a suferi acte de persecuție în sensul articolului 9 din această directivă”.

4. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 19 octombrie 2023 pronunțată în cauza C-660/20, MK vs. Lufthansa CityLine GmbH, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:789

Cuvinte-cheie: Directiva 97/81/CE – Politica socială – Munca pe fracțiuni de normă – Principiul nediscriminării lucrătorilor – Principiul *pro rata temporis* – Piloți – Remunerație suplimentară pentru serviciul de zbor – Diferență de tratament pentru piloții care lucrează cu normă întreagă și cei care lucrează pe fracțiuni de normă

Starea de fapt: Întrebările preliminare au survenit într-un litigiu național în care MK a dat în judecată Lufthansa pentru remunerația pentru durata serviciului de zbor suplimentar realizat. MK lucrează din 2010 pe fracțiuni de normă în proporție de 90% din timpul de lucru al unui pilot care lucrează cu normă întreagă, neexistând nicio reducere cu privire la numărul său de ore de serviciu de zbor în timpul zilelor sale de lucru. Un lucrător din acest domeniu primește o remunerație suplimentară salariului de bază atunci când a efectuat într-o lună un anumit număr de ore de serviciu de zbor și a depășit pragurile stabilite pentru activarea remunerației suplimentare.

Texte relevante: Clauza 4 alin. (1), (2) din Acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiuni de normă din Anexa la Directiva 97/81/CE a Consiliului privind acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiuni de normă

Hotărârea Curții: „1) Clauza 4 alineatul (1) din Acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiuni de normă, încheiat la 6 iunie 1997, care figurează în anexa la Directiva 97/81/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiuni de normă, încheiat de UCIPE, CEIP și CES trebuie interpretată în sensul că o reglementare națională care condiționează plata unei remunerații suplimentare, în mod uniform pentru lucrătorii pe fracțiuni de normă și pentru lucrătorii cu normă întreagă comparabili, de depășirea aceluiași număr de ore de lucru dintr-o anumită activitate precum serviciul de zbor al unui pilot constituie un tratament «mai puțin favorabil» al lucrătorilor pe fracțiuni de normă, în sensul acestei dispoziții.

2) Clauza 4 alineatele (1) și (2) din Acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiuni de normă, încheiat la 6 iunie 1997, care figurează în anexa la Directiva 97/81, trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale care condiționează plata unei remunerații suplimentare, în mod uniform pentru lucrătorii pe fracțiuni de normă și pentru lucrătorii cu normă întreagă comparabili, de depășirea aceluiași număr de ore de lucru dintr-o anumită activitate precum serviciul de zbor al unui pilot în vederea compensării unui volum de muncă specific acestei activități”.

5. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 9 noiembrie 2023 pronunțată în cauzele conexe C-271/22-C-275/22, XT, KH, BX, FH și NW vs Keolis Agen SARL, cu participarea Sindicat national des transports urbains SNTU-CFDT, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:834

Cuvinte-cheie: Directiva 2003/88/CE – Politică socială – Organizarea timpului de lucru – Dreptul la concediu anual plătit – Situația de boală cronică

Starea de fapt: Keolis Agen este o societate privată care deține o delegare de serviciu public în sectorul transportului în comun de persoane. Unii dintre reclamanții din litigiile naționale au contracte de muncă pe

durată nedeterminată, iar alții au avut astfel de contracte înainte să fie declarați inapți de muncă, contractele de muncă încetând pe acest motiv. Pe durata contractelor de muncă, reclamanții au avut concedii medicale mai lungi de un an, prin urmare au solicitat angajatorului să beneficieze de zilele de concediu anual plătit de care nu au putut beneficia datorită concediului medical, iar cei față de care încetaseră contractele de muncă au cerut o indemnizație compensatorie în bani aferentă zilelor de concediu. Angajatorul a respins cererea angajaților pe motiv că durata concediului medical a fost mai mare de un an și boala care a stat la baza concediului nu este una de natură profesională.

CJUE a reamintit faptul că, de principiu, art. 7 din Directiva 2003/88 nu poate fi invocat într-un litigiu între particulari, însă această dispoziție reflectă un drept fundamental, adică dreptul la un concediu anual plătit (*drept social al Uniunii de o importanță deosebită*²⁾), prin urmare, în speță, art. 7 va fi analizat prin raportare la art. 31 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a UE, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor³⁾. Mecanismul juridic aplicat este următorul: art. 31 alin. (1) din Cartă stabilește dreptul oricărui lucrător la o perioadă anuală de concediu plătit, iar art. 7 din Directivă pune în aplicare principiul prin stabilirea unei perioade de concediu anual plătit. Din perspectiva CJUE, concediul anual plătit este un drept imperativ și necondiționat, dispozițiile de drept național urmând doar să îl concretizeze, însă neputând să îi altereze existența.

Texte relevante: art. 7 din Directiva 2003/88/CE, art. 31 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 31 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și articolul 7 din Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru trebuie interpretate în sensul că un lucrător se poate prevala față de angajatorul său de dreptul la concediul anual plătit, consacrat de prima dintre aceste dispoziții și concretizat de cea de a doua, împrejurarea că acesta din urmă este o întreprindere privată, titulară a unei delegări de serviciu public, fiind lipsită de relevanță în această privință.*

2) *Articolul 7 din Directiva 2003/88 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale și/sau unei practici naționale care, în lipsa unei dispoziții naționale care să prevadă o limită temporală expresă pentru reportarea drepturilor la concediul anual plătit dobândite și neexercitate din cauza unui concediu medical pentru boală cronică, permite admiterea unor cereri de concediu anual plătit formulate de un lucrător în mai puțin de cincisprezece luni de la sfârșitul perioadei de referință care dă dreptul la acest concediu și limitate la două perioade de referință succesive”.*

6. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 26 octombrie 2023 pronunțată în cauza C-238/22, FW vs. LATAM Airlines Group SA, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:815

Cuvinte-cheie: Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Transport aerian – Pasageri – Compensații în caz de refuz de îmbarcare – Pasager informat prealabil despre refuzul de îmbarcare – Excepții de la compensație în cazul anulării zborului – Inaplicabilitate în caz de refuz de îmbarcare anticipat

Starea de fapt: FW a dat în judecată Latam Airlines Group Sa pentru a obține despăgubiri, întrucât compania aeriană i-a blocat rezervarea pentru un zbor din Spania în Germania. Starea de fapt are la bază

²⁾ Hotărârea din 22 septembrie 2022, Fraport și St. Vincenz-Krankenhaus, C-518/20 și C-727/20.

³⁾ *Ibidem*, parag. 25.

imposibilitatea lui FW să se înregistreze online pentru zborul deja rezervat cu Latam Airlines Group SA, sens în care acesta a contactat compania aeriană care i-a comunicat faptul că, unilateral și fără o informare prealabilă, i-a mutat rezervarea pentru un zbor anterior care ar fi trebuit să fie efectuat în 20.12.2017 (zborul inițial era stabilit pentru 21.12.2017), iar rezervarea pentru zborul de întoarcere a fost blocată motivat de faptul că nu ar fi efectuat zborul dus. În acest context, FW a rezervat cu o altă companie aeriană zborurile dus-întors pentru care a plătit 528,23 euro, Latam Airlines rambursându-i doar 101,55 euro înainte de formularea acțiunii în justiție.

Tribunalul Districtual din Frankfurt pe Main a admis acțiunea lui FW și a obligat compania aeriană la plata sumei de 426,68 euro (reprezentând diferența cu privire la biletele de avion achiziționate de la altă companie aeriană) și 250 euro (cu titlu de compensație în baza art. 5 și 7 din Regulamentul nr. 261/2004), instanța considerând că modificarea rezervării zborului dus reprezintă o anulare. Însă, instanța a respins solicitarea de plată cu privire la suma de 250 euro reprezentând compensație suplimentară pentru refuzul de îmbarcare în sensul art. 4 din Regulament, întrucât a considerat că pasagerul a fost informat cu privire la această situație cu mai bine de două săptămâni înainte de ora de plecare a zborului de întoarcere rezervat inițial, iar FW a formulat apel cu privire la această chestiune.

Texte relevante: art. 2 lit. (j), art. 3, art. 4 alin. (3), art. 5 alin. (1) lit. (c) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 coroborat cu articolul 2 litera (j) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie să fie interpretat în sensul că un operator efectiv de transport aerian care a informat în prealabil un pasager că îi va refuza îmbarcarea împotriva voinței sale pentru un zbor pentru care acesta din urmă dispune de o rezervare confirmată trebuie să despăgubească pasagerul menționat, chiar dacă acesta nu s-a prezentat la îmbarcare în condițiile stabilite la articolul 3 alineatul (2) din acest regulament.*

2) *Articolul 5 alineatul (1) litera (c) punctul (i) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie să fie interpretat în sensul că această dispoziție care instituie o excepție de la dreptul la compensație al pasagerilor în eventualitatea anulării unui zbor nu reglementează situația în care un pasager a fost informat, cu cel puțin două săptămâni înainte de ora de plecare prevăzută a zborului, că operatorul efectiv de transport aerian va refuza să îl transporte împotriva voinței sale, astfel încât acest pasager trebuie să beneficieze de dreptul la compensație pentru refuzul la îmbarcare prevăzut la articolul 4 din acest regulament”.*

7. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 28 noiembrie 2023 pronunțată în cauza C-148/22, OP vs. Commune d'Ans, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:924

Cuvinte-cheie: Directiva 2000/78/CE – Politică socială – Egalitate de tratament la încadrare în muncă și ocuparea forței de muncă – Interzicerea discriminării pe motiv de apartenență religioasă sau convingeri – Sectorul public – Văl islamic – Neutralitate în contact public, colegii și superiorii

Starea de fapt: Comuna Ans a interzis tuturor funcționarilor săi să poarte orice semn vizibil care ar putea indica apartenența lor ideologică sau filozofică ori convingerile lor politice sau religioase. Doamna

OP lucrează ca șef de birou în cadrul instituției din 2016, fiind o funcție care nu presupune contact cu publicul. În 8 februarie 2021 a solicitat să poarte „văl” la locul de muncă începând cu data de 22 februarie 2021. În 18 februarie 2021, solicitarea doamnei OP a fost respinsă și acesteia i s-a interzis provizoriu să poarte, în exercitarea activității sale profesionale, semne care dezvăluie convingerile sale religioase, până la adoptarea unei reglementări generale privind purtarea unor astfel de semne în cadrul administrației locale. În 29 martie 2021, comuna Ans și-a modificat Regulamentul intern stabilind o obligație de „neutralitate exclusivă” la locul de muncă, funcționarii fiind obligați să nu poarte vreun semn vizibil care ar putea dezvălui convingerile religioase sau filozofice ale acestora, indiferent dacă sunt sau nu sunt în contact cu publicul.

Instanța de trimitere apreciază că interzicerea purtării vălului islamic de către reclamanta OP constituie un tratament diferențiat bazat în mod direct pe religia acesteia în raport cu ceilalți membri ai personalului Comunei, din moment ce alte semne care exprimă convingeri, în special religioase, purtate discret, au fost tolerate de Comună la locul de muncă în trecut și sunt tolerate în continuare. Astfel, conform instanței de trimitere există o discriminare directă, în sensul Directivei 2000/78.

Texte relevante: art. 2 alin. (2) lit. a) și b) din Directiva 2000/78/CE

Hotărârea Curții: „Articolul 2 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă trebuie interpretat în sensul că o normă internă a unei administrații locale care interzice, în mod general și nediferențiat, membrilor personalului acestei administrații purtarea vizibilă, la locul de muncă, a oricărui semn care indică printre altele convingeri filozofice sau religioase poate fi justificată de voința administrației menționate de a institui, ținând seama de propriul context, un mediu administrativ total neutru, cu condiția ca această normă să fie aptă, necesară și proporțională în raport cu acest context și ținând seama de diferitele drepturi și interese în cauză”.

8. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 5 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-683/21, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (Centrul Național de Sănătate Publică din cadrul Ministerului Sănătății, Lituania) vs. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (Inspectoratul Național pentru Protecția Datelor, Lituania), publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:949

Cuvinte-cheie: Protecția datelor – Regulamentul (UE) 2016/679 – GDPR – Prelucrare – Operator – Dezvoltare aplicație mobilă – Responsabilitatea comună privind prelucrarea – Sancțiune administrativă – Răspunderea operatorului pentru operațiunea realizată de împuternicit

Starea de fapt: În contextul pandemiei de COVID-19, Ministerul Sănătății din Lituania a solicitat directorului Centrului Național de Sănătate Publică (CNSP) să achiziționeze un sistem informatic pentru a înregistra și monitoriza datele persoanelor expuse la virus, fiind vorba despre o monitorizare epidemiologică. O societate privată a realizat o aplicație mobilă într-un termen foarte scurt în acest scop, iar în cadrul politicii de confidențialitate din aplicația rezultată s-a menționat că CNSP și societatea sunt operatori de date cu caracter personal. În 4.04.2020 aplicația a fost disponibilă în Google Store, iar în 6.04.2020 în Apple Store, fiind funcțională până la data de 26.05.2020.

În perioada în care aplicația a funcționat, 3802 de persoane au utilizat-o și au furnizat date cu caracter personal (inclusiv numărul de identificare și adresa). În 15.05.2020, CNSP a solicitat societății care a

dezvoltat aplicația să nu fie menționată în cadrul acesteia, iar ulterior procesul prin care aplicația ar fi urmat să fie achiziționată de către autorități a fost sistat.

În 18.05.2020 începe investigația autorității privind prelucrarea de date cu caracter personal, aceasta stabilind că au fost colectate date cu ajutorul aplicației mobile, utilizatorii răspunzând la întrebări care implicau utilizarea datelor cu caracter personal. În 24.02.2021 autoritatea a amendat CNSP cu o amendă în valoare de 12.000 euro, iar societatea care a dezvoltat aplicația cu o amendă în valoare de 3.000 euro. CNSP a contestat amenda și a susținut că societatea care a realizat aplicația este singurul operator, iar aceasta susținea contrariul în sensul că aceasta a acționat ca persoană împuternicită de CNSP.

Instanța de trimitere a arătat că între CNSP și societatea care a realizat aplicația nu a existat un contract de achiziții publice, că CNSP a oferit consultanță și nu a consimțit la punerea la dispoziție a aplicației prin intermediul magazinelor virtuale.

Texte relevante: art. 4, 26, 83 din Regulamentul (UE) 2016/679 (Regulamentul GDPR)

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 4 punctul 7 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) trebuie interpretat în sensul că poate fi considerată operator, în sensul acestei dispoziții, o entitate care a însărcinat o întreprindere să dezvolte o aplicație informatică mobilă și care, în acest context, a participat la stabilirea scopurilor și a mijloacelor prelucrării datelor cu caracter personal realizate prin intermediul acestei aplicații, chiar dacă această entitate nu a efectuat ea însăși operațiuni de prelucrare a unor astfel de date, nu și-a dat în mod explicit acordul pentru realizarea unor operațiuni concrete ale unei astfel de prelucrări sau pentru punerea la dispoziția publicului a respectivei aplicații mobile și nu a achiziționat aceeași aplicație mobilă, cu excepția cazului în care, înainte de această punere la dispoziția publicului, entitatea menționată s-a opus în mod expres acesteia și prelucrării datelor cu caracter personal care au rezultat din aceasta.*

2) *Articolul 4 punctul 7 și articolul 26 alineatul (1) din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretate în sensul că o calificare a două entități drept operatori asociați nu presupune nici existența unui acord între aceste entități cu privire la stabilirea scopurilor și a mijloacelor prelucrării datelor cu caracter personal în cauză, nici existența unui acord care stabilește condițiile referitoare la responsabilitatea comună privind prelucrarea.*

3) *Articolul 4 punctul 2 din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că constituie o „prelucrare” în sensul acestei dispoziții utilizarea unor date cu caracter personal în scopul testării informatice a unei aplicații mobile, cu excepția cazului în care asemenea date au fost anonimizate astfel încât persoana vizată de aceste date nu este sau nu mai este identificabilă ori este vorba despre date fictive care nu se referă la o persoană fizică existentă.*

4) *Articolul 83 din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că, pe de o parte, o amendă administrativă poate fi impusă în temeiul acestei dispoziții numai dacă se stabilește că operatorul a săvârșit, intenționat sau din neglijență, o încălcare prevăzută la alineatele (4)-(6) ale acestui articol și, pe de altă parte, o asemenea amendă poate fi impusă unui operator în ceea ce privește operațiunile de prelucrare a datelor cu caracter personal efectuate de o persoană împuternicită de operator în numele acestuia, cu excepția cazului în care, în cadrul acestor operațiuni, persoana împuternicită de operator a efectuat prelucrări în scopuri proprii sau a prelucrat aceste date într-un fel incompatibil cu cadrul sau cu modalitățile de prelucrare așa cum au fost stabilite de operator sau într-un fel cu privire la care nu se poate considera în mod rezonabil că operatorul respectiv și-ar fi dat consimțământul”.*

9. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 5 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-807/21, *Deutsche Wohnen SE vs. Staatsanwaltschaft Berlin (Parchetul din Berlin, Germania)*, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:950

Cuvinte-cheie: Protecția datelor – Regulamentul (UE) 2016/679 – GDPR – Operator – Amenzi administrative unor persoane juridice – Încălcare intenționată sau din neglijență

Starea de fapt: Deutsche Wohnen SE (DW) este o societate imobiliară din Berlin, cotate la bursă și care deține indirect, prin intermediul unor participații la diferite societăți, aproximativ 163.000 de unități rezidențiale și 3.000 de unități comerciale. Proprietarii imobilelor sunt filiale ale DW care gestionează activitățile operaționale, în timp ce societatea-mamă se ocupă cu conducerea întregului grup. Filialele DW închiriază unitățile comerciale și rezidențiale, care sunt administrate de alte societăți din grupul DW.

În cadrul activităților lor comerciale, DW și societățile grupului prelucrează date cu caracter personal ale locatarilor unităților comerciale și rezidențiale (date de identitate, date fiscale, sociale și de asigurări de sănătate ale locatarilor etc.). În 2017 autoritatea care se ocupă cu protecția datelor cu caracter personal a realizat un control la DW și societățile grupului, și le-a atras atenția că păstrau documente care conțineau date cu caracter personal ale locatarilor într-un sistem de arhivare electronică ce nu permitea să se verifice dacă păstrarea era necesară și să se garanteze că datele care nu mai erau necesare erau șterse, solicitând ștergerea acestora până la finalul anului 2017. DW a arătat că nu poate să șteargă datele respective din arhiva electronică din motive tehnice și juridice.

În martie 2019 autoritatea pentru protecția datelor a efectuat un alt control la sediul central al DW, iar cu această ocazie DW a informat autoritatea că sistemul de arhivare în discuție fusese deja desființat și că migrarea datelor către noul sistem de păstrare era iminentă. În octombrie 2019 autoritatea a amendat DW cu 14.385.000 euro pentru încălcarea deliberată a art. 5 alin. (1) lit. (a), (c) și (e), precum și a art. 25 alin (1) din Regulamentul GDPR, plus încă alte 15 amenzi în cuantum cuprins între 3.000 și 17.000 euro pentru încălcarea art. 6 alin. (1) din Regulamentul GDPR. Autoritatea a arătat că DW a omis în mod deliberat să ia măsurile necesare pentru a permite ștergerea cu regularitate a datelor cu caracter personal referitoare la locatari care nu mai erau necesare sau care fuseseră, pentru un alt motiv, păstrate în mod eronat. De asemenea, s-a arătat că DW a continuat să păstreze, fără a fi necesar, datele cu caracter personal a cel puțin 15 locatari identificați.

Texte relevante: art. 58, 83 din Regulamentul (UE) 2016/679 (Regulamentul GDPR)

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 58 alineatul (2) litera (i) și articolul 83 alineatele (1)-(6) din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia o amendă administrativă poate fi aplicată unei persoane juridice în calitatea sa de operator pentru o încălcare menționată la alineatele (4)-(6) ale acestui articol 83 numai în măsura în care această încălcare a fost imputată în prealabil unei persoane fizice identificate.*

2) Articolul 83 din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că o amendă administrativă poate fi impusă în temeiul acestei dispoziții numai dacă se stabilește că operatorul, care este în același timp o persoană juridică și o întreprindere, a comis în mod intenționat sau din neglijență o încălcare prevăzută la alineatele (4)-(6) ale acestui articol”.

10. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 14 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-457/21, Comisia Europeană, Marele Ducat al Luxemburgului, Amazon.com Inc., Amazon EU Sàrl, Irlanda, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:985

Cuvinte-cheie: Recurs – Ajutoare de stat – Ajutor de stat incompatibil cu piața internă – Principiul concurenței depline – Control exercitat de Curte referitor la interpretarea și la aplicarea dreptului național de către Tribunal – Soluție fiscală anticipată

Starea de fapt: Amazon.com, Inc., cu sediul social în SUA, și societățile aflate sub controlul său derulează activități în comerțul cu amănuntul online și în furnizarea de diverse servicii online. În acest scop, grupul Amazon operează o serie de site-uri internet în diferite limbi ale Uniunii Europene, inclusiv amazon.de, amazon.fr, amazon.it și amazon.es. Anterior lunii mai a anului 2006, activitățile la nivel european ale grupului Amazon au fost gestionate din SUA prin Amazon.com International Sales, Inc. și Amazon International Marketplace, precum și de alte entități cu sediul în Franța, Germania și UK.

În anul 2003, a fost planificată o restructurare a activităților grupului Amazon în Europa, pusă în aplicare efectiv în anul 2006 și a avut în vedere crearea a două societăți cu sediul în Luxemburg: Amazon Europe Holding Technologies SCS și Amazon EU Sàrl.

Amazon Europe Holding Technologies SCS a încheiat inițial mai multe acorduri cu anumite entități ale grupului Amazon, stabilite în Statele Unite, și a apoi această societate a încheiat un contract de licență cu Amazon EU Sàrl, care a intrat în vigoare la 30 aprilie 2006. În temeiul acordului de licență, Amazon EU Sàrl a obținut dreptul de a utiliza activele necorporale în schimbul plății unei redevențe către Amazon Europe Holding Technologies SCS. Amazon Europe Holding Technologies SCS a încheiat un acord de licență și de cesiune a drepturilor de proprietate intelectuală cu Amazon.co.uk Ltd, Amazon.fr SARL și Amazon.de GmbH, în temeiul căruia societatea a primit anumite mărci comerciale și drepturile de proprietate intelectuală asupra site-urilor internet europene.

În anul 2014, grupul Amazon a făcut obiectul unei a doua restructurări, iar înțelegerea contractuală existentă între Amazon Europe Holding Technologies SCS și Amazon EU Sàrl nu s-a mai aplicat.

În vederea pregătirii restructurării din anul 2006, Amazon.com și un consilier fiscal au solicitat o soluție fiscală anticipată din partea autorităților fiscale luxemburgheze, care să confirme tratamentul aplicat Amazon Europe Holding Technologies SCS și Amazon EU Sàrl, în scopul impozitului luxemburghez pe profit.

Amazon.com a solicitat, în 2003, aprobarea calculului cuantumului redevenței pe care Amazon EU Sàrl trebuia să o plătească către Amazon Europe Holding Technologies SCS, începând de la 30 aprilie 2006. Solicitarea Amazon.com s-a bazat pe un raport privind prețurile de transfer întocmit de consilierii săi fiscali care au propus în esență o metodologie de stabilire a prețurilor de transfer care, în opinia lor, permitea determinarea obligației de plată a impozitului pe profit datorat de Amazon EU Sàrl în Luxemburg.

Ulterior, Amazon.com a solicitat confirmarea tratamentului fiscal al Amazon Europe Holding Technologies SCS, al asociaților săi cu sediul în Statele Unite și al dividendelor primite de Amazon EU Sàrl în cadrul acestei structuri. În scrisoare se explica faptul că Amazon Europe Holding Technologies SCS, în calitate de societate în comandită simplă, nu avea o personalitate fiscală distinctă de cea a asociaților săi și, în consecință, nu era supusă nici impozitului luxemburghez pe profit și nici impozitului pe avere.

În 6 noiembrie 2003, administrația fiscală luxemburgheză a trimis o scrisoare către Amazon.com și a aprobat conținutul ambelor scrisori transmise anterior de Amazon.

La cererea Amazon.com, administrația fiscală luxemburgheză a prelungit valabilitatea soluției fiscale anticipate contestate în anul 2010 și a aplicat-o efectiv până în iunie 2014, atunci când s-a schimbat structura europeană a grupului Amazon. Astfel, soluția fiscală anticipată contestată a fost aplicată din anul 2006 până în anul 2014.

În 4 octombrie 2017, Comisia Europeană a adoptat Decizia (UE) 2018/859 prin care a stabilit în esență că:

«[Soluția fiscală anticipată contestată] prin care Luxemburgul a aprobat un acord privind prețurile de transfer [...] care a permis [Amazon EU Sàrl] să își stabilească obligația de plată a impozitului pe profit datorat în Luxemburg pentru perioada 2006-2014, precum și acceptarea ulterioară a declarației anuale privind plata impozitului pe profit bazată pe această soluție constituie ajutor de stat [...]».

Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 14 decembrie 2017, Marele Ducat al Luxemburgului a introdus acțiunea în cauza T-816/17, prin care urmărea, cu titlu principal, anularea deciziei în litigiu și, cu titlu subsidiar, anularea acestei decizii în măsura în care prin aceasta se dispunea recuperarea ajutorului identificat în decizia amintită. Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 22 mai 2018, Amazon EU Sàrl și Amazon.com au introdus acțiunea în cauza T-318/18, prin care urmăreau, cu titlu principal, anularea articolelor 1-4 din decizia în litigiu și, cu titlu subsidiar, anularea articolelor 2-4 din această decizie.

Tribunalul a admis motivele și argumentele Marelui Ducat al Luxemburgului și ale Amazon care urmăreau să repună în discuție temeinicia celor trei constatări subsidiare ale Comisiei privind existența unui avantaj.

Texte relevante: art. 107 alin. (1) TFUE

Hotărârea Curții: „1) Respinge recursul.

2) Comisia Europeană suportă, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Marele Ducat al Luxemburgului, precum și de Amazon.com Inc. și Amazon EU Sàrl.

3) Irlanda suportă propriile cheltuieli de judecată”.

11. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 14 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-109/22, Comisia Europeană vs. România, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:991

Cuvinte-cheie: Directiva 1999/31/CE – Protecția mediului – Obligația de închidere a depozitelor care nu au obținut autorizația necesară – Neîndeplinirea unei obligații – Sancțiuni pecuniare – Penalități

Starea de fapt: Comisia Europeană a solicitat CJUE să constate că România nu și-a îndeplinit obligațiile asumate prin TFUE și nici nu s-a conformat Hotărârii din 18 octombrie 2018, Comisia/România. Având în vedere lipsa conformării la Hotărârea din 2018, Comisia a solicitat obligarea României la plata sumei de 29.781,30 euro pe zi de întârziere de la data pronunțării hotărârii în prezenta cauză și până la adoptarea tuturor măsurilor necesare executării Hotărârii, Comisia/România, cu titlu de penalitate cominatorie. De asemenea, Comisia a solicitat obligarea României la plata unei sume forfetare bazate pe un quantum zilnic de 3.311,50 euro înmulțit cu numărul de zile care s-au scurs între ziua următoare pronunțării Hotărârii Comisia/România din 2018 și data luării tuturor măsurilor necesare de către România pentru executarea acestei hotărâri sau, în lipsa luării acestor măsuri, data pronunțării hotărârii Curții în prezenta cauză, sub rezerva depășirii sumei forfetare minime de 1.643.000 euro.

În Hotărârea Comisia/România din 2018, CJUE a statuat că, prin faptul că nu s-a conformat, referitor la cele 68 de depozite de deșeuri vizate de acțiunea formulată de Comisie, obligației de a lua toate măsurile necesare pentru a închide cât mai repede posibil, în conformitate cu art. 7 lit. (g) și cu art. 13 din Directiva 1999/31, acele depozite de deșeuri care, în conformitate cu art. 8 din directiva menționată, nu au primit autorizația care să le permită să funcționeze în continuare, România nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul art. 14 lit. (b) din Directiva 1999/31.

În fața CJUE, România a susținut că acțiunea este inadmisibilă motivat de faptul că, Comisia ar fi omis să îi acorde un termen rezonabil pentru a se conforma obligațiilor care îi revin și că procedura pre-contencioasă cauzei a coincis cu pandemia de COVID-19, care, fără să fi împiedicat România să se conformeze acestor obligații, a întârziat totuși procesul de conformare. Totodată, România a reproșat Comisiei că a încălcat principiul egalității de tratament, aplicându-i un termen de conformare care ar fi mai scurt decât cel acordat altor state membre în situații similare.

Texte relevante: art. 260 alin. (2) TFUE

Hotărârea Curții: „1) Prin neluarea măsurilor pe care le presupune executarea Hotărârii din 18 octombrie 2018, Comisia/România (C-301/17, EU:C:2018:846), România nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE.

2) Obligă România la plata către Comisia Europeană a unei penalități cu titlu cominatoriu în cuantum de 600 de euro pe depozit de deșeuri și pe zi de întârziere în aplicarea măsurilor necesare pentru a se conforma Hotărârii din 18 octombrie 2018, Comisia/România (C-301/17, EU:C:2018:846), începând de la data pronunțării prezentei hotărâri și până la cea a executării complete a Hotărârii din 18 octombrie 2018, Comisia/România (C-301/17, EU:C:2018:846).

3) Obligă România la plata către Comisia Europeană a unei sume forfetare în cuantum de 1.500.000 de euro.

4) Obligă România la plata cheltuielilor de judecată”.

12. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 14 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-206/22, TF vs. Sparkasse Südpfalz, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:984

Cuvinte-cheie: Directiva 2003/88/CE – Timp de lucru – Drept la concediu anual plătit – Virusul SARS-Cov-2 – Carantină – Imposibilitatea de a reporta concediul anual plătit acordat pentru o perioadă care coincide cu o perioadă de carantină

Starea de fapt: Trimiterea preliminară a fost făcută într-un litigiu între TF, pe de o parte, și angajatorul său, Sparkasse Südpfalz, pe de altă parte, în legătură cu reportarea zilelor de concediu anual plătit acordate lui TF pentru o perioadă care coincide cu plasarea sa în carantină, în urma unui contact cu o persoană contaminată cu virusul SARS-Cov-2.

TF a beneficiat de concediu anual plătit pentru perioada 3 decembrie 2020 - 11 decembrie 2020, însă în 2 decembrie 2020 a fost plasat în carantină conform normelor de drept din Germania până la 11 decembrie 2020, pe motiv că acesta intrase în contact cu o persoană infectată cu virusul SARS-Cov-2. Având în vedere această situație, TF a solicitat reportarea zilelor de concediu anual plătit acordate pentru perioada care coincidea cu perioada de carantină la care a fost supus.

Instanța de trimitere a evidențiat că dreptul la concediu anual plătit are ca unic obiect scutirea lucrătorului de obligația sa de a lucra, garantându-i în același timp plata indemnizației de concediu și că angajatorul nu este responsabil pentru condițiile în care se desfășoară concediul. Dispozițiile de dreptul muncii din Germania obligă angajatorul să raporteze zilele de concediu acordate numai în cazul în care lucrătorul poate atesta o incapacitate de muncă survenită în perioada concediului, iar simpla carantină nu ar echivala cu o incapacitate de muncă.

CJUE a evidențiat că dreptul la concediu anual plătit nu poate fi interpretat restrictiv și are o dublă finalitate: de a-i permite lucrătorului să se odihnească în urma îndeplinirii sarcinilor care îi revin în temeiul contractului său de muncă și de a dispune lucrătorul de o perioadă de destindere și de recreere. Finalitatea concediului anual plătit este diferită de cea a concediului medical, care este stabilit pentru a permite lucrătorului să se refacă după boală. În cauza C-178/15, Curtea a stabilit că un lucrător care se află în concediu medical într-o perioadă de concediu anual stabilită în prealabil are dreptul la cerere și, pentru a putea beneficia efectiv de concediul său anual, de a efectua concediul anual într-o altă perioadă decât cea care coincide cu perioada de concediu medical.

Cu privire la starea de fapt, Curtea a concluzionat că lucrătorul nu s-a aflat în perioada în cauză, într-o situație de incapacitate de muncă justificată printr-un certificat medical, deci acesta se află într-o situație diferită de cea a unui lucrător aflat în concediu medical, care suportă constrângeri fizice sau psihice generate de boală. Prin urmare, nu se poate considera că finalitatea carantinei este, în principiu, comparabilă cu cea a unui concediu medical și aceasta nu poate împiedica, în sine, realizarea finalității concediului anual plătit.

Texte relevante: art. 31 alin. (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, art. 7 din Directiva 2003/88/CE

Hotărârea Curții: „Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru și articolul 31 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale care nu permite reportarea zilelor de concediu anual plătit acordate unui lucrător care nu este bolnav, pentru o perioadă care coincide cu o perioadă de carantină dispusă de o autoritate publică din cauza contactului acestuia din urmă cu o persoană contaminată cu un virus”.

13. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 14 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-340/21, VB vs. Natsionalna agentsia za prihodite (Agenția Națională a Veniturilor Publice, Bulgaria), publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:986

Cuvinte-cheie: Protecția datelor – Regulamentul GDPR – Răspunderea operatorului – Măsuri pentru a asigura securitatea prelucrării – Aprecierea caracterului adecvat – Administrarea probelor – Posibilă exonerare de răspundere a operatorului în cazul unei încălcări săvârșite de părți terțe – Prejudiciu moral față de temerea privind o potențială utilizare abuzivă a datelor cu caracter personal

Starea de fapt: VB a solicitat instanței naționale bulgare să oblige autoritatea fiscală la despăgubirea pentru prejudiciul moral pe care acesta afirmă că l-a suferit ca urmare a unei pretinse neîndepliniri de către această autoritate publică a obligațiilor legale ce îi revin în calitate sa de operator de date cu caracter personal în contextul în care, în iulie 2019, sistemul informatic al acestei autorități a fost accesat în mod neautorizat și, în urma acestui atac cibernetic, datele cu caracter personal conținute în sistemul respectiv

au fost publicate pe internet – fiind afectați peste șase milioane de persoane fizice. Câteva sute de persoane, printre care și VS, au introdus acțiuni împotriva autorității în care au solicitat despăgubirea prejudiciilor morale care ar fi rezultat din divulgarea datelor lor cu caracter personal. Prejudiciul moral ar consta în temerea că datele cu caracter personal ce au fost publicate fără consimțământul titularului ar putea fi utilizate în mod abuziv în viitor sau că persoana ar putea fi șantajată, agresată sau chiar răpită.

Texte relevante: art. 5, 24, 32, 82 din Regulamentul (UE) 2016/679 (Regulamentul GDPR)

Hotărârea Curții: „1) Articolele 24 și 32 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) trebuie interpretate în sensul că o divulgare neautorizată de date cu caracter personal sau un acces neautorizat la asemenea date de către «părți terțe», în sensul articolului 4 punctul 10 din acest regulament, nu sunt în sine suficiente pentru a considera că măsurile tehnice și organizatorice implementate de operatorul în cauză nu erau «adecvate», în sensul acestor articole 24 și 32.

2) Articolul 32 din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că caracterul adecvat al măsurilor tehnice și organizatorice implementate de operator în temeiul acestui articol trebuie să fie apreciat de instanțele naționale în mod concret, ținând seama de riscurile legate de prelucrare și apreciind dacă natura, conținutul și implementarea acestor măsuri sunt adaptate acestor riscuri.

3) Principiul răspunderii operatorului, enunțat la articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul 2016/679 și concretizat la articolul 24 din acesta, trebuie interpretat în sensul că în cadrul unei acțiuni în despăgubire întemeiate pe articolul 82 din acest regulament, operatorului în cauză îi revine sarcina de a dovedi caracterul adecvat al măsurilor de securitate pe care le-a implementat în temeiul articolului 32 din regulamentul amintit.

4) Articolul 32 din Regulamentul 2016/679 și principiul efectivității dreptului Uniunii trebuie interpretate în sensul că pentru a aprecia caracterul adecvat al măsurilor de securitate pe care operatorul le-a implementat în temeiul acestui articol, o expertiză judiciară nu poate constitui un mijloc de probă în mod sistematic necesar și suficient.

5) Articolul 82 alineatul (3) din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că operatorul nu poate fi exonerat de obligația de a repara prejudiciul suferit de o persoană, în temeiul articolului 82 alineatele (1) și (2) din acest regulament, pentru simplul fapt că prejudiciul respectiv rezultă dintr-o divulgare neautorizată de date cu caracter personal sau dintr-un acces neautorizat la asemenea date de către «părți terțe», în sensul articolului 4 punctul 10 din regulamentul menționat, operatorul amintit trebuind să dovedească că faptul care a provocat acest prejudiciu nu îi este în niciun fel imputabil.

6) Articolul 82 alineatul (1) din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că temerea față de o potențială utilizare abuzivă a datelor sale cu caracter personal de către părți terțe pe care o resimte o persoană vizată în urma unei încălcări a acestui regulament poate constitui, în sine, un «prejudiciu moral», în sensul dispoziției menționate”.

14. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 21 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-333/21, *European Superleague Company SL, FIFA, UEFA, intervenienți A22 Sports Management SL, Real Federación Española de Fútbol, Liga Nacional de Fútbol Profesional*, publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:1011

Cuvinte-cheie: Piața internă – Concurență – Reglementări instituite de asociații sportive internaționale – Norme referitoare la autorizarea prealabilă a competițiilor, la participarea cluburilor de fotbal și a jucătorilor la aceste competiții, precum și la exploatarea drepturilor comerciale și mediatice referitoare la competițiile menționate – Desfășurarea paralelă a activităților economice – Abuz de poziție dominantă

Starea de fapt: European Superleague Company SL (ESLC) este o societate de drept privat cu sediul în Spania care a fost constituită la inițiativa unui ansamblu de cluburi de fotbal profesionist care sunt ele însele stabilite, după caz, în Spania, Italia și în Regatul Unit. Această societate urmărește să realizeze un proiect privind o nouă competiție internațională de fotbal profesionist denumit „Superleague”.

Astfel, ESLC a introdus o cerere de măsuri asigurătorii în fața Tribunalului Comercial din Madrid, cererea fiind formulată în contradictoriu cu FIFA și UEFA. Introducerea acțiunii a venit ca rezultat al lansării de către ESLC a proiectului societății Superleague, precum și a opoziției FIFA și UEFA. Instanța de trimitere a arătat că în 21 ianuarie 2021, FIFA și cele șase confederații continentale recunoscute de aceasta, printre care UEFA, au publicat o declarație în care și-au exprimat refuzul de a recunoaște Superleague, anunțând că orice club de fotbal profesionist și orice jucător care participă la această competiție internațională ar fi exclus din cele organizate de FIFA și de UEFA și au subliniat că toate competițiile internaționale de fotbal trebuiau organizate sau autorizate de entitățile competente, astfel cum sunt vizate de statutul FIFA și al confederațiilor continentale.

În acest context, instanța de trimitere solicită Curții să interpreteze art. 101 și 102 TFUE, referitoare la interdicerea înțelegerilor anticoncurențiale și a abuzurilor de poziție dominantă, și art. 45, 49, 56 și 63 TFUE, referitoare la libertățile de circulație garantate de dreptul Uniunii, pentru a se pronunța asupra compatibilității unui ansamblu de norme adoptate de FIFA și de UEFA cu aceste articole de dreptul Uniunii.

Texte relevante: art. 45, 49, 56, 63, 101, 102 TFUE

Hotărârea Curții⁴⁾: „1. *Articolul 102 din TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că constituie un abuz de poziție dominantă faptul că asociațiile, care sunt responsabile de fotbal la nivel mondial și european și care desfășoară în paralel diferite activități economice legate de organizarea de competiții, au adoptat și pun în aplicare norme, care condiționează de autorizarea lor prealabilă crearea, pe teritoriul Uniunii, a unei noi competiții de fotbal intercluburi de către o întreprindere terță, și care controlează participarea cluburilor de fotbal profesionist și a jucătorilor la o astfel de competiție, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni, fără ca aceste diferite competențe să fie încadrate de criterii materiale, precum și de modalități procedurale de natură să asigure caracterul transparent, obiectiv, nediscriminatoriu și proporțional al acestora.*

2. Articolul 101 alin. (1) din TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că constituie o decizie a unei asociații de întreprinderi care are ca obiect împiedicarea concurenței faptul că asociațiile, care sunt responsabile de fotbal la nivel mondial și european și care exercită în paralel diferite activități economice legate de organizarea de competiții, au adoptat și pun în aplicare, în mod direct sau prin

⁴⁾ Traducerea dispozitivului hotărârii Curții a fost preluată de la sursa <https://www.juridice.ro/718933/cjue-c-333-21-european-superleague-company-norme-fifa-si-uefa-privind-aprobarea-prealabila-a-competitiilor-de-fotbal-intercluburi-sunt-contrare-legislatiei-ue-jud-dr-octavia-spineanu-matei-m.html>, întrucât la momentul realizării acestui material, traducerea oficială în limba română, realizată de către CJUE, nu este disponibilă pentru public.

intermediul asociațiilor naționale de fotbal care sunt membre ale acestora, norme care condiționează de autorizarea lor prealabilă crearea, pe teritoriul Uniunii, a unei noi competiții de fotbal intercluburi de către o întreprindere terță și care controlează participarea cluburilor de fotbal profesionist și a jucătorilor la o astfel de competiție, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni, fără ca aceste diferite competențe să fie încadrate de criterii materiale, precum și de modalități procedurale adecvate pentru a asigura caracterul transparent, obiectiv, nediscriminatoriu și proporțional al acestora.

3. Articolul 101 alin. (3) și Articolul 102 din TFUE trebuie interpretat în sensul că normele prin care asociațiile, care sunt responsabile de fotbal la nivel mondial și european și care desfășoară în paralel diferite activități economice legate de organizarea de competiții, condiționează de autorizarea lor prealabilă crearea, pe teritoriul Uniunii, de competiții de fotbal intercluburi de către o întreprindere terță și controlează participarea cluburilor de fotbal profesionist și a jucătorilor la astfel de competiții, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni, nu pot beneficia de o exceptare de la aplicarea articolului 101 alineatul (1) TFUE sau nu pot fi considerate justificate în raport cu articolul 102 TFUE, decât dacă demonstrează, prin intermediul unor argumente și al unor elemente de probă convingătoare, că sunt îndeplinite toate condițiile necesare în acest scop.

4. Articolele 101 și 102 din TFUE trebuie interpretate în sensul că:

- nu se opun unor norme adoptate de asociații responsabile de fotbal la nivel mondial și european și care desfășoară în paralel diferite activități economice legate de organizarea de competiții, în măsura în care acestea desemnează asociațiile respective ca fiind deținătorii originali ai tuturor drepturilor care pot da naștere la competiții care țin de «jurisdicția» lor, atunci când aceste norme se aplică numai competițiilor organizate de asociațiile menționate, cu excluderea celor care ar putea fi organizate de entități sau de întreprinderi terțe;

- se opun unor astfel de norme în măsura în care atribuie aceluiași asociații o competență exclusivă în materie de comercializare a drepturilor în cauză, cu excepția cazului în care se demonstrează, prin argumente și prin elemente de probă convingătoare, că sunt îndeplinite toate condițiile necesare pentru ca aceste norme să poată beneficia, în temeiul articolului 101 alineatul (3) TFUE, de o exceptare de la aplicarea alineatului (1) al acestui articol și să fie considerate justificate în raport cu articolul 102 TFUE.

5. Articolul 56 din TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unor norme prin care asociațiile, care sunt responsabile de fotbal la nivel mondial și european și care desfășoară în paralel diferite activități economice legate de organizarea de competiții, condiționează de autorizarea lor prealabilă crearea, pe teritoriul Uniunii, de competiții de fotbal intercluburi de către o întreprindere terță și controlează participarea cluburilor de fotbal profesionist și a jucătorilor la astfel de competiții, în caz contrar existând riscul unor sancțiuni, atunci când aceste norme nu sunt încadrate de criterii materiale, precum și de modalități procedurale apte să asigure caracterul transparent, obiectiv, nediscriminatoriu și proporțional al acestora”.

15. Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 23 decembrie 2023 pronunțată în cauza C-321/2022, ZL, KU, KM vs. Provident Polska S.A., publicată în Repertoriul electronic sub nr. ECLI:EU:C:2023:911

Cuvinte-cheie: Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive – Contract de credit de consum – Costurile creditului, cu excepția dobânzii – Dezechilibru semnificativ – Constatarea caracterului abuziv al unei clauze – Consecințe

Starea de fapt: Speța vizează contracte de credit care cuprind costuri suplimentare față de dobânda contractuală, fiind ridicată problema referitoare la existența unor clauze abuzive, respectiv a interesului în a promova o astfel de acțiune în constatare.

Texte relevante: art. 3 alin. (1), art. 6 alin. (1), art. 7 alin. (1) din Directiva 93/13/CEE

Hotărârea Curții: „1) *Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că, în măsura în care examinarea caracterului eventual abuziv al unei clauze privind costurile, altele decât dobânzile, ale unui contract de împrumut încheiat între un profesionist și un consumator nu este exclusă în temeiul articolului 4 alineatul (2) din această directivă coroborat cu articolul 8 din aceasta, caracterul abuziv al unei asemenea clauze poate fi constatat în considerarea faptului că această clauză prevede plata de către consumator a unor cheltuieli sau a unui comision într-un quantum vădit disproportionat în raport cu serviciul furnizat în contraprestație.*

2) *Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citit în lumina principiului efectivității, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale, astfel cum este interpretată în jurisprudență, ce impune, pentru a se putea admite acțiunea în justiție a unui consumator având ca obiect constatarea inopozabilității unei clauze abuzive cuprinse într-un contract încheiat cu un profesionist, dovedirea unui interes de a exercita acțiunea, din moment ce se consideră că un asemenea interes lipsește atunci când acest consumator dispune de o acțiune în restituirea plății nedatorate sau atunci când poate invoca această inopozabilitate în cadrul apărării sale împotriva unei acțiuni reconvenționale de executare intentate împotriva sa de acest profesionist în temeiul clauzei respective.*

3) *Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, citit în lumina principiilor efectivității, proporționalității și securității juridice, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un contract de împrumut încheiat între un profesionist și un consumator să fie declarat nul în ipoteza în care se constată că doar clauza acestui contract care stabilește modalitățile concrete de plată a sumelor datorate în rate periodice este abuzivă și că acest contract nu poate continua să existe fără clauza respectivă. Cu toate acestea, atunci când o clauză cuprinde o prevedere care poate fi separată de celelalte prevederi ale acestei clauze, ce poate face obiectul unei examinări individualizate a caracterului său abuziv, a cărei eliminare ar permite restabilirea unui echilibru real între părți fără a afecta substanța contractului în cauză, această dispoziție, citită în lumina acestor principii, nu presupune ca această clauză sau chiar acest contract să fie invalidate în ansamblul lor”.*